

נקודת מגוז

1947-1948: נרטיבים מכוונים במזרח התיכון ובתת היבשת ההודית בגלריית בית הגפן

אמנים משתתפים: בפטיסט קוהלן, הדר סייפן, מיכל בר אור, נסרין נז'אר, רהול ס. ראבי, רנא אבו פריחה, שומון אחמד, שילפה גופטה, תמיר צדוק

Urban Spirit - סיוור - מיצג עם האמנית ג'ודית דרמון (צרפת) היציאה מהגלריה *

הפרויקט הבין לאומי URBAN SPIRITS של האמנית ג'ודית דרמון (צרפת-ישראל) יתקיים בפעם הראשונה בחיפה, שתצטרף לערים נוספות בעולם בהן הוא התארח: פריס, ניו-יורק, תל-אביב, ברלין, הונג-קונג, מדריד, ריו דה ז'נרו, טוקיו ומומבאי. ג'ודית דרמון תוביל את הקהל לסיור ב URBAN SPIRITS CITY בסמטאות המרתקות של שכונת ואדי ניסנאס לגילוי ה"רוחות" של השכונה באמצעות הקרנה גדולת מימדים של פורטרטים על קירות המבנים של השכונה. פרויקט URBAN SPIRIT מתקיים כחלק מפסטיבל החג של החגים בשיתוף הגלריה לאמנות בית הגפן ובתמיכת המכון הצרפתי.

נקודת מגוז בפרספקטיבה. הינה נקודת המפגש אליה מתכנסים קווים מקבילים הנראים ממרחק.

בשנים 1947-1948 התרחשו בשני קצוות מרוחקים של העולם סדרות אירועים פוליטיים הרי גורל, שחולקים מן המשותף. ב-14 באוגוסט 1947 הוכרז רשמית סיום השלטון הבריטי בתת היבשת ההודית. ב-29 בנובמבר 1947, התקבלה בארגון האומות המאוחדות החלטה דומה גם לגבי תום המנדט הבריטי בפלשתינה. טיבו ומשכו של השלטון הבריטי בכל אחד מהמקרים היה שונה וכך גם הנסיבות בהן הסתיים. עם זאת, בשני המקרים, ההחלטה על סיומו סימנה את הרגע המשמעותי והמכונן בתולדותיהם של ארבע אומות: ההודית, הפקיסטנית, הישראלית והפלסטינית. מידת ההצלחה (או חוסר ההצלחה) של יישום החלטות אלה, עודה מלווה את המציאות החברתית והפוליטית המורכבת בתת היבשת ההודית והן ברצועת הארץ בין נהר הירדן והים התיכון. זוהי גם נקודת המוצא של תערוכה זו, המבקשת לכנס אליה, קווי עלילה מרוחקים ומקבילים אלה ולתהות על אודות האפשרויות הטמונות במפגש ביניהם מפרספקטיבה בת זמננו.

נרטיבים מכוונים נוטים להדגיש את הייחודיות והחשיבות של ההיסטוריה המקומית-לאומית ולעגן אותן בזיקה גיאוגרפית. דווקא מתוך הבנה זו, מנסה התערוכה לייצר תהליך הפוך: היא מבקשת להישען על קווי הדמיון בנסיבות ההיסטוריות של המקרים (אשר כוללים שלטון בריטי קולוניאלי, תכניות חלוקה, עקירה, פליטות וסכסוכים טריטוריאליים הנמשכים עד היום) ולשאול כיצד החשיפה והעיסוק בזיכרון של האחר מאפשרים מבט מחודש ומורכב יותר על הנרטיב האישי.

האמניות והאמנים המציגים בתערוכה, הם בני הדורות שלא חוו על בשרם את אירועי 1947-1948. בעבודותיהם הם מציעים נקודת

מבט עכשווית ומחודשת על המוסכמות והנרטיבים שצמחו סביב אותם אירועים מכוונים - נרטיבים אשר עיצבו את עמודי התווך האידיאולוגיים של החברות בהן גדלו ואת הכרונולוגיות ההיסטוריות שכל חברה אימצה בדיעבד. את מגוון תחומי העיסוק, המחקר והפעילות שלהם, מציעה תערוכה זו לבחון באמצעות שני מרחבי שיח אפשריים: פוליטיקות של חלוקה ועל גבולות הארכיב. בפוליטיקה של חלוקה אפשר למצוא עבודות הבוחנות את מערכת הגבולות הפיזיים שנמתחו בין המדינות ואת המערכות הפוליטיות, הכלכליות והאידיאולוגיות שגבולות אלה משרתים ואשר משרתות אותם. גבולות הארכיב הינו ניסיון למתוח את גבולות הנרטיב הלאומי אל מעבר להתרחשויות ולסיפורים המוכרים והמקובלים ולתת מקום לתמונות ולפרטים שנותרו מחוץ לקאנון ולאלה אשר נידונו להתקיים בין שני העולמות.

האמנים והעבודות בתערוכה

נסרין נז'אר

נולדה בנצרת, 1985 - חיה ויוצרת בפריז

Possibilities of a Banana to Tell a Story, 2015

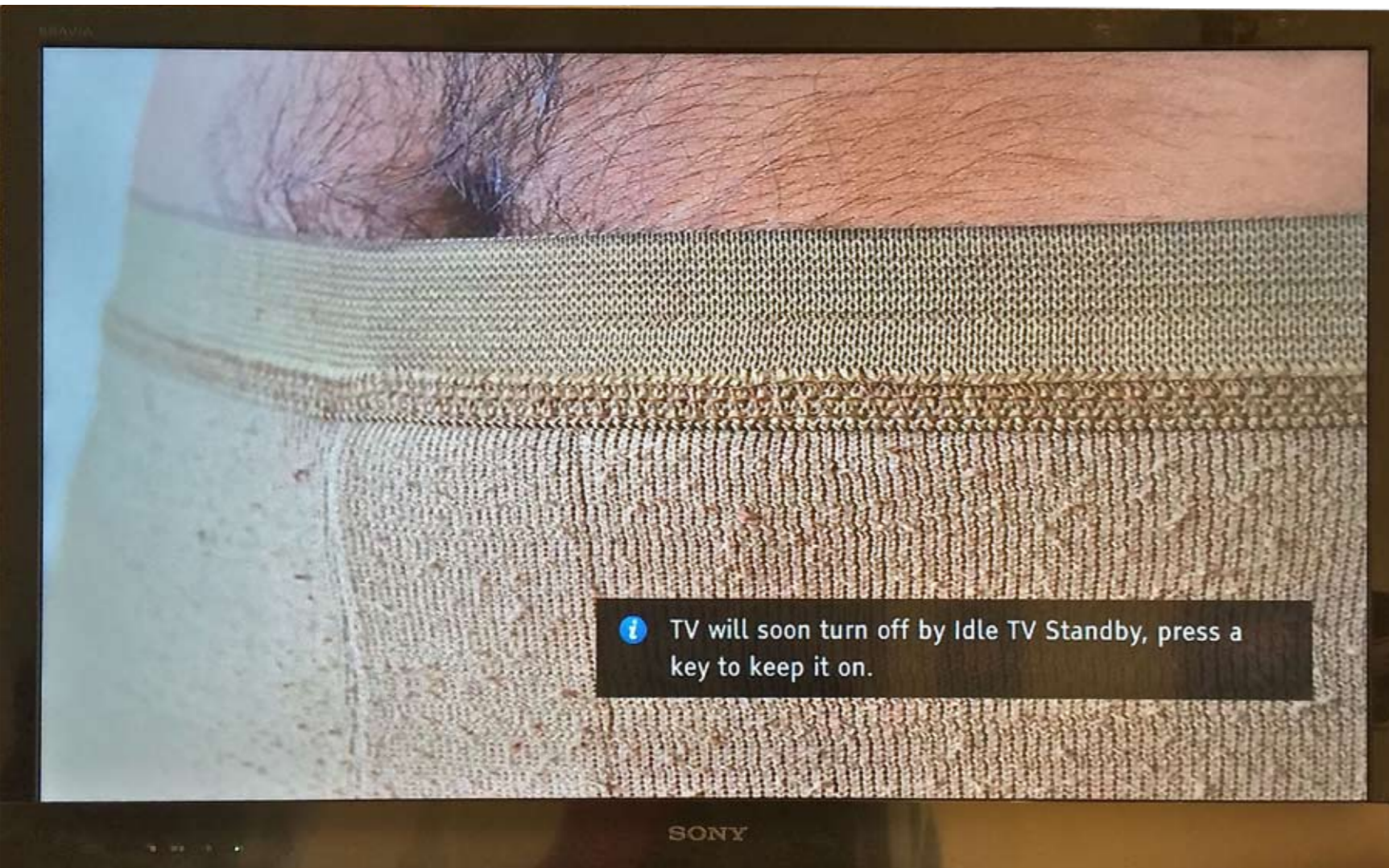
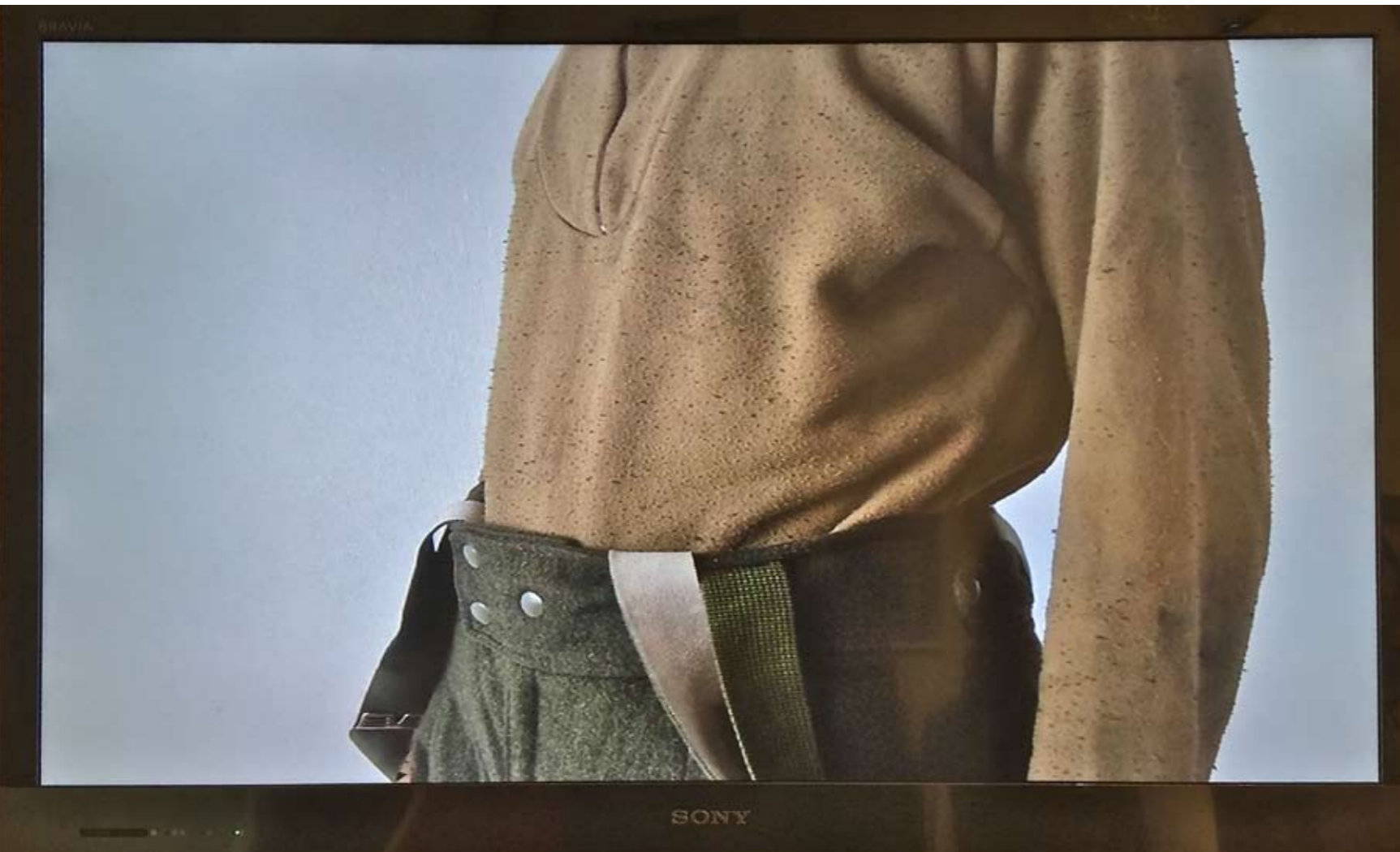
הפרויקט בדרך לביירות מבוסס על סיפורו האישי של סבה של האמנית, אשר עבד בימי המנדט הבריטי כנהג תובלה. בעבודה זו מתחקה האמנית אחר אירועי הלילות האחרונים בהם נסע סבה מנצרת לביירות. במהלך הנסיעות שערך ערב עזיבת הבריטים ופרוץ מלחמת העצמאות/הנכבה, נחשף הסב למראות קשים של הרג, אלימות וגירוש, ולעתים אף נאלץ לאסוף פליטים אל משאיתו. עם זאת, בסיפוריו נוטה הסב לזנוח את אותם חלקים טראומטיים לטובת אזכורים מאושרים ומלאי ערגה של הבנות אשר נהג לאכול לאורך הנסיעה. בציור משחזרת האמנית את מסלול הנסיעה של משאית התובלה, כאשר בכל אחת מהנקודות בהן עצר סבה בדרכו לביירות, היא חדלה ממלאכת הציור על מנת לאכול בננה. על רקע המציאות של גבולות נוקשים המפרידים כיום בין נצרת לביירות והחוויות הטראומטיות הקבורות בזיכרונו של הסב מהנסיעה האחרונה ביניהן, הופכת הבננה לסמל ואכילתה לפעולת הנצחה.

מיכל בראור

נולדה בצפת, 1983 - חיה ויוצרת בתל אביב-יפו

אוסף לא פרטי, 2015

בעבודותיה מרבה מיכל בראור לעסוק בנושאים הקשורים להיסטוריה, זיכרון וארכיבים. רבים מן הפרויקטים שיצרה עד כה סובבים סביב ארכיון מסוים, שמשמש אותה כבסיס למגוון פעולות מחקר, הצגה והתערבות אמנותית. בלבו של פרויקט זה ניצבת אסופת תצלומים גנובים של לשכת העיתונות הממשלתית שקיבלה האמנית מ-א, חבר ותיק של משפחתה, אשר לקח אותם מדירת השכנים בבית ילדותו בתל אביב של שנות ה-60. התצלומים מתארים

שלל מאורעות היסטוריים וביניהם מלחמת 48, מלחמת 56 ומשפט אייכמן. תקופה שבה רוב המידע הוויזואלי תווך לציבור הישראלי באמצעות דימויים בודדים, שפורסמו באיכות נמוכה בעיתונות המודפסת. התצלומים מזמנים אפשרות לצפות במאורעות המכוננים שנטמעו בזיכרון הקולקטיבי הישראלי בפרספקטיבה חדשה, דרך שלל סיטואציות וזוויות שונות ובאיכות צילום גבוהה. על רקע ראיון שהיא עורכת עם א', המתאר את חוויית מציאת התצלומים והאופן בו ברבות השנים נטמעו אותם זיכרונות ציבוריים גנובים בקורות חייו האישיים, מזמינה בראור את הצופים להפוך למשתתפים פעילים בעבודתה ולחקור בעצמם את תוכנו וגבולותיו של הארכיון.

שילפה גופטה

נולדה במומבאי, הודו, 1976- חיה ויוצרת במומבאי

100 מפות מצוירות, 2010

היצירה 100 מפות מצוירות עוסקת במורכבותה של הבניית המרחב המדיני-לאומי על ידי גבולות מעשה ידי אדם. בהקרנת וידאו בת 5 דקות ו-20 שניות, מציגה גופטה, מאה דימויים אפשריים של מפת ישראל: מאה מפות מצוירות, כפי ששורטטו מהדמיון לבקשתה על ידי מאה ישראלים בוגרים. התוצרים מייצגים מגוון רחב של גישות פוליטיות ותפיסות משתנות של המציאות והסכסוכים הטריטוריאליים בין ישראל לשכנותיה: עם ובלי אזכור של הקו הירוק, רצועת עזה ורמת הגולן; אחת מהן אפילו כוללת את עבר הירדן, כרמז לממלכת ישראל מתקופת המקרא. פרויקט זה, אותו יזמה האמנית גם במדינות נוספות בעלות גבולות טריטוריאליים שנויים במחלוקת (ביניהן: הודו, קנדה, איטליה ואקוודור), מעלה מגוון תהיות על אודות יצירת גבולות מדיניים: כיצד הם נלמדים, כיצד הם מצטיירים בעיני רוחו של הפרט וכיצד הם מיתרגמים לפעילות פוליטית ולמציאות מתוחה בין עמים?

רנא אבו פריחה

נולדה בתל שבע, 1990 - חיה ויוצרת בתל אביב-יפו

שאריות, 2015

כשהייתה בת חמש, החליטו הוריה של רנא אבו פריחה להעתיק את מגוריהם ליישוב היהודי והמבוסס עומר, בו גדלה והתחנכה. בדומה למספר פרויקטים תיעודיים שיצרה בעבר, עבודתה שאריות עוסקת בניסיון להבין את הזהות המורכבת שלה ושל בני משפחתה, כפי שהתעצבה בעקבות חווייתם כמשפחה הבדואית היחידה בסביבת מגוריהם. פרויקט זה נוגע בשאלת הפער שבין דור ההורים לזה של האמנית ואחיה ובין הדברים שנאמרים בין כתלי הבית לאלה המוצגים כלפי חוץ. האמנית מצלמת את בני משפחתה בביתם שבעומר ומבקשת מהם בזה אחר זה להתפלל אל מול המצלמה. לאחר שהיא מצלמת את אביה, אשר עדיין מקפיד על שגרת התפילה, היא מגלה שלא רק שאחיה ואחיותיה כמעט ואינם זוכרים כיצד להתפלל, אלא שהם מסרבים בכל תוקף לעשות זאת. סירובם, על שלל הסיבות שהם מציגים, הופך לפוליפוניה מרתקת על אודות זהות פלסטינית, ערבית, בדואית, מוסלמית וישראלית, המתקיימת כולה, למרבה ההפתעה, בעברית רוהטה.

רהול ס.ראבי

נולד בקרלה, הודו, 1981 - חי ויוצר בניו דלהי

חיים בתוהו, 2009-2010

רהול ס. ראבי נולד וגדל בקאליקט (Calicut) שבמדינת קרלה (Kerala), אזור בעל היסטוריה קולוניאלית ארוכה, אשר במשך מאות שנים שימש כמרכז סחר וייצוא תבלינים. בעבודותיו מרבה ראבי לעסוק בתיעוד המציאות וקהילות השוליים החיות כיום במחוזות

הולדתו. בחיים בתוהו הוא מתמקד בחיי האזרחים הפקיסטניים המתגוררים בקרלה: קבוצה של אחד עשר גברים ילידי המקום, שכמו הודים רבים, נסעו לדובאי בתחילת שנות השישים בחיפוש אחר עבודה. כשביקשו לשוב להודו דרך פקיסטן, אילצו אותם השלטונות להוציא דרכונים פקיסטניים כדי לצאת את המדינה. כתוצאה מכך נוצרה סיטואציה אבסורדית שבה כמחזיקי דרכון פקיסטני הם הפכו לחשודים בעיני השלטון ההודי ולזרים בארץ מולדתם. כיום, בגילם המתקדם הם עדיין נחשבים על ידי השלטונות ההודים לנתיני מדינה זרה והמשך מגוריהם בביתם תלוי בהארכת חוזרות ונשנות של אשרות השהייה שלהם ובחסדי רשויות ההגירה.

שומון אחמד

נולד בדאקה, בנגלדש, 1977 - חי ויוצר בדאקה, בנגלדש

Metal Graves 8, 2009

בשנים האחרונות עומל הצלם הבנגלדשי שומון אחמד על פרויקט תיעודי רחב היקף של חופי בארו אאוליה שבצ'יטגונג (Chittagong), בנגלדש, מקום מושבו של "בית הקברות לספינות" השני בגודלו בעולם והתחנה האחרונה במסען של ספינות משא רבות מרחבי העולם המסיימות את תפקידן ככלי סחר ותובלה. באתר זה מפורקות הספינות על ידי מאות פועלים, אשר לעיתים מתגוררים בספינות עצמן, ועובדים בשכר זעום ובתנאי עבודה מסוכנים ומזהמים. הפלדה שהם מפשיטים מספינות אלה מהווה מקור כמעט בלעדי לתעשייה המתפתחת בנגלדש. ספינות הרפאים המבותרות והמחלידות בצ'יטגונג נראות כאילו נלקחו מעולם דמיוני ונעלם. הן נושאות את זיכרון את ספינות המסחר האירופאיות הראשונות שהגיעו לתת היבשת וסימנו את תחילת הקולוניאליזם, ומעוררות תהיות ושאלות על אודות העולם הגלובלי שעזרו ליצור, המציאות המורכבת שאחריו והעתיד הלא נודע של מדינות צעירות, המצויות בעיצומה של מלחמת הישרדות.

בפטיסט קוהלו

נולד בגואה, הודו, 1977- חי ויוצר במומבאי, הודו

If It Would Only End, 2009

כמהלך תשע השנים האחרונות ערך האמן מחקר מקיף על חיי החיילים המוצבים בקרחון סיאצ'ין (Siachen) שבמחוז לדאק (Ladakh). הקרחון, שמזה עשרות שנים נמצא במקד סכסוך טריטוריאלי בין הודו לפקיסטן, הוא למעשה אחת מזירות הקרב הגבוהות והקשות בעולם. בשל תנאי מזג האוויר הקיצוניים השוררים בו (הטמפרטורה עשויה לצנוח עד ל-60 מעלות צלזיוס מתחת לאפס), החיילים המשרתים במקום מנועים מלחזור לביתם ולמשפחותיהם או ליצור עימן קשר במשך שבועות. באופן אירוני, מספר החיילים אשר מצאו את מותם בקרחון סיאצ'ין בגין תנאי מזג האוויר גבוה בהרבה מזה של ההרוגים בקרבות. האמן שואב השראה מחיי היומיום של החיילים בסיאצ'ין ומהמציאות הפרדוקסלית המכתיבה את אורחות חייהם. הוא מתעניין במגוון התשתיות, המשאבים ומערכות הייצור המתוחזקים בידי המתיחות המתמשכת בקרחון, עליהם נמנים תעשיית ייצור מערכות הביגוד התרמי, המאמצים לפתיחת דרכי התחבורה החסומות המובילות לקרחון והסחורות המובלות דרכן. מכל אלה מצטיירת מציאות תמוהה של לחימה על טריטוריה קרה ועקרה, שלא תמיד ברור מה הצורך בה, מה משרתת הלחימה עליה ומתי זו תגיע לקיצה.

הדר סייפן

נולדה בקיבוץ דפנה, 1985 - חיה ויוצרת בקריית טבעון

אורות הצפון, 2014

שהייה במקלטים ציבוריים, 2015-2014

הדר סייפן נולדה וגדלה בקיבוץ דפנה בסמוך לגבול ישראל-לבנון, גזרה אשר לאורך כל שנות ילדותה של האמנית ידעה חילופי אש רבים בין המדינות. בסדרת התצלומים אורות הצפון מוצגים חללים, צורות ועצמים האפופים הילה ירוקה וזוהרת על רקע החשיכה. כותרת הסדרה, פראפראזה על אורות הצפון הירוקים שמופיעים בקרבת הקוטב הצפוני ("זוהר צפוני"), מעלה השוואה אירונית בין תופעת הטבע הפלאית והמרשימה, לבין "אורות הצפון" של מדינת ישראל -אותם פריטים שמסומנים בצבע זרחני המתפקד כתאורת חירום במקרה של קריסת מערכות החשמל בעת לחימה. בסדרה שהייה במקלטים ציבוריים, אותה צילמה סייפן במקלטים ציבוריים בשדרות ובנתיבות, מציגה האמנית פריימים אלגנטיים ומוקפדים, המבוססים על אובייקטים בסיסיים שמצויים ע"פ רוב במקלטי חירום ציבוריים. ההתייחסות הצורנית הטהורה, המציבה ערימות מזרנים ושלדי מיטות מתכתיות בסידורים סימטריים, יוצרת הזרה של ההקשר האלים של הסיטואציה ומצליחה, לייצר ממנה חוויה אסתטית.

תמיר צדוק

נולד בחולון, 1979 - חי ויוצר בתל אביב-יפו

ברוכים הבאים, 2015-2014

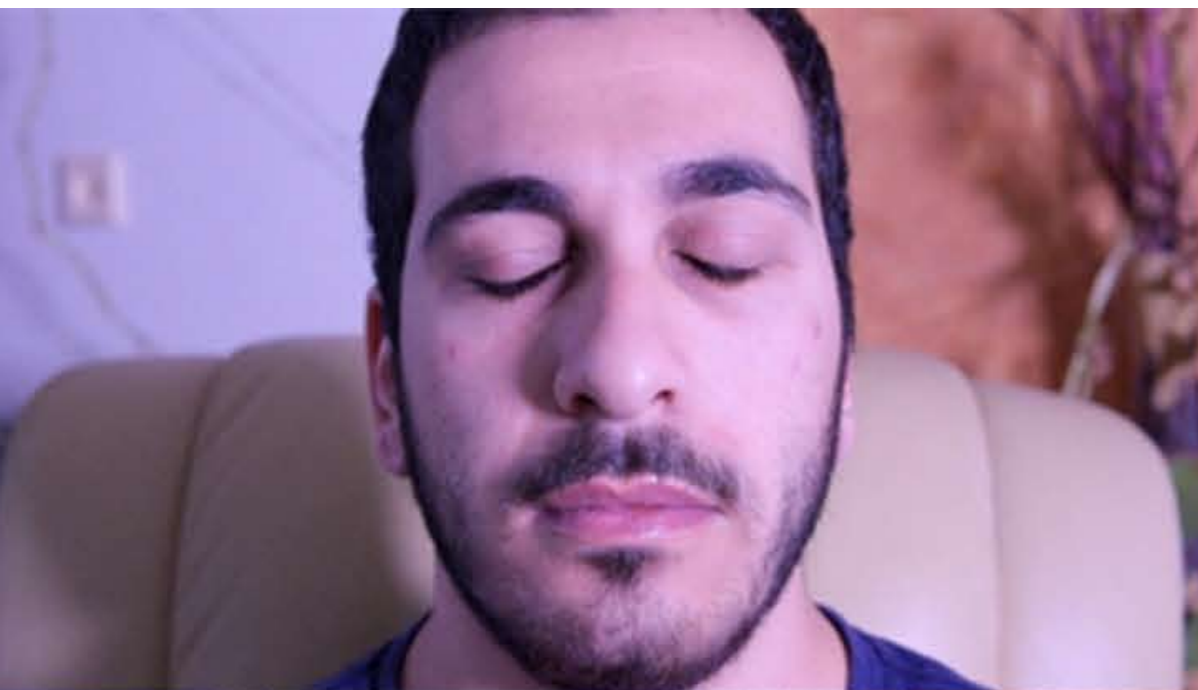
ברוכים הבאים הוא העתק של תצלום מקורי, הלקוח מתוך אסופת תצלומים שנטטשה על ידי בעליה. כפי שמגלה הכיתוב בגבם, התצלומים הודפסו ביוני 1982, ימי מלחמת ישראל-לבנון הראשונה. הצלם היה ככל הנראה אחד מעשרות אלפי חיילי המילואים הישראליים שנקראו אל החזית ויש להניח שהתצלומים צולמו בעת הלחימה מתוך טנק או רכב ממונע. על גבם של חלק מהתצלומים נוסף כיתוב המתאר את ההתרחשות המצולמת ומספק הצצה לפרשנותו והתרשמויותיו האישיות של הצלם האלמוני. "לבנונים מברכים על בואנו" הוא אחד המסקרנים והנדירים שבהם. בהתבוננות ראשונה קשה להכריע אם הלבנונים המרימים את ידיהם אכן מברכים את הצבא שזה עתה חדר למולדתם, או אולי נכנעים ומבקשים את רחמיו. נדמה שיותר משהתצלום מספר אודות המצולמים, הוא מגלה דבר מה אודות השקפת עולמו של הצלם ועל כוחו כגורם המייצר ומשמר את זיכרונם של אותם אירועים.

אוצרת: אור תשובה

רהול ס. ראבי

רנא אבו פריחה